

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1932
Toplantı Tarihi/Sayısı : 17.10.2023/37
Karar Numarası : 2023/795
Başvuran : F.E.
Başvuran Vekili : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Afyonkarahisar E Tipi Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın kaldığı ceza infaz kurumunda hediyeleri kabul etme, giyim eşyalarını yenileriyle değiştirme ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Kendisine gönderilen ve içinde terlik bulunan kolinin kantinde terlik satıldığı gerekçesiyle kendisine teslim edilmediğini,

b. Barındığı Kurumda “eşya düşüm ayı” uygulamasının bulunduğunu, eşya düşüm ayında ziyaretçilerine eşyalarını verebildiklerini diğer aylarda ise veremediklerini ve yeni eşyalar olsalar dahi çöpe atıldıklarını,

c. Bazı aylarda ziyaretçileri tarafından getirilen eşyaların tutanak ile kayıt altına alınmadan kendilerine verildiğini, sayım esnasında ise kayıtlı olmayan bu eşyaların kendilerinden alındığını ve çöpe atıldığını, iddia etmektedir.

3. Muhatap Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Kurum) Müdürlüğünden 21/12/2022 tarihinde alınan yazılı görüş ve eklerinde özetle;

a. Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun, 27/4/2017 tarihli ve 2017/... sayılı kararı ile gerekçesi açıklandığı üzere kapasitenin üzerinde tutuklu ve hükümlü barındırılan Kurumda, mevzuat hükümleri çerçevesinde alınan tedbirler kapsamında, terlik ihtiyacının kantinden karşılanması kararı alındığı;

b. Kuruma kabulü yapılan hükümlülerin mevzuatla belirlenen sınırlandırmalar dahilinde yanında bulundurabileceği eşyalar dışında; bulunduramayacağı veya fazla olan eşyalarının Kurum emanet eşya deposunda muhafazası ile Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in Hükümlünün naklen geldiği ceza infaz kurumunun koğuş ve odasında bulundurulması mümkün olmayan eşyalarının kuruma kabul edilmeyeceğine ve ailesine iade edilmek üzere tutanakla muhafaza altına alınacağına ilişkin 17'nci maddesi ile; Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 26/3/2018 tarih ve 2018/... sayılı tutuklu ve hükümlülerin üzerinde kayıt fazlası bulunan eşyaların emanet deposunda muhafaza edildiğine, ancak Kurumda kapasitenin üzerinde mahpus barındırılması ve deponun yeterli gelmemesi nedeni ile depoda bulunan ihtiyaç fazlası eşyalarının ilk gelen ziyaretçisine teslim edilmesine ilişkin kararı gereğince; ziyaretine gelen yakınlarına teslim edildiği, hükümlünün talebi veya rızası dışında hiçbir eşyanın çöpe atılmadığının tespit edildiği, yine Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 24/6/2014 tarih ve 2014/Muh. sayılı kararı ile gerekçesi açıklandığı üzere

kapasitenin üzerinde tutuklu ve hükümlü barındırılan Kurumda, mevzuat hükümleri çerçevesinde alınan tedbirler kapsamında, eşya değişimi için Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım aylarının belirlendiği,

c. Kuruma kabulü yapılan mahpusların mevzuatla belirlenen sınırlandırmalar dahilinde yanında bulundurabileceği eşyalar dışında; bulunduramayacağı veya fazla olan eşyalarının kayıtları alınarak Kurum emanet eşya deposunda muhafazası edildiği, kayıt dışı herhangi bir malzemenin verilmesi veya iddia edildiği üzere kayıtsız verilen eşyanın çöpe atılması söz konusu olmadığı ve iddiaların gerçeği yansıtmadığı,

ç. Yukarıdaki şikayete konu olan hususların kurum iç düzen ve disiplinin sağlanması ile ilgili uygulamalar olduğu, ayrıca başvuranın emanet eşyalarına ilişkin Kuruma ibraz edilen talep veya şikayetin bulunmadığının tespit edildiği, belirtilmiştir.

4. Başvurandan 11/1/2023 tarihinde alınan yazılı görüşünde özetle;

a. Kargoyla ailesi tarafından gönderilen ve mevzuata göre Kuruma alınması yasal olan havlu ve terlik gibi eşyalarının, hiçbir kanun maddesi veya Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün bu konuda bir yasağı olmadığı halde, kantinde satıldığı sebebiyle vermediğini, iki yıl önce İnfaz Hakimliğinin kararı olmasına rağmen terliklerinin tarafına vermediğini ve nedenini sorduğunda bir sefere mahsus verildiğinin söylendiğini ayrıca maddi durumu iyi olmadığı için birçok arkadaşının kantinden değil ailesinden eşya getirttiğini,

b. Kurumda ziyaret günleri, ziyaretçisi geldiğinde eski eşyalarını verip yeni eşyalarını alamadığını, buna ilişkin olarak Kurum personelinin değişimin yalnızca “düşüm ayı” içerisinde yapabileceğini aksi takdirde eski eşyanın çöpe atılacağını ve yeni eşyanın kendisine verileceğini söylediğini,

c. Bazen ziyaretçileri tarafından getirilen ve üstlerine kayıtlı olarak kendilerine verilen eşyalarının sonrasında yapılan eşya sayımında fazla olduğu sebebiyle alınıp çöpe atıldığını, başka bir ceza infaz kurumundan nakil olarak Kuruma gelen arkadaşının saatinin Kuruma geldikten bir buçuk yıl sonra pilinin bitmesi üzerine pilini değiştirmek istediğinde saate üzerine kayıtlı olmadığı sebebiyle el konulduğu ve şahsa disiplin cezası verildiği, şahsın saati başkasından aldysa kimden alındığının tespitini istemesine rağmen bu talebinin yerine getirilemediğini, iddia etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; “*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*” hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48'nci maddesinin birinci fıkrasına göre; “*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;*

a) *Kurumun görev alanına girip girmediği,*

b) *Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,*

c) *Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,*

ç) *Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı,*

d) *Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği,*

e) *Belli bir konuyu içerip içermediği,*

f) *Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir.”*

8. Aynı Yönetmelik'in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiası, muhatap Kurum yazılı görüş ve ekleri, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün anılan yazısı ve konulara ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 17’nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 3’üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa’nın 15’inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme’nin 15’inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Selmouni/Fransa [BD], B.No: 25803/94, 28/7/1999, para. 95; Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B.No: 24760/94, 28/10/1998, para. 93.*).

12. Başvuran, kendisine gönderilen ve içinde terlik bulunan kolinin Kurum kantininde terlik satıldığı gerekçesiyle kendisine teslim edilmediğini, bu durumun ilgili mevzuata aykırı olduğunu ve 2 yıl önce bu doğrultuda ilgili İnfaz Hakimliğinin kararı olmasına rağmen terliklerinin tarafına verilmediğini, nedenini sorduğunda bir sefere mahsus verildiğinin söylendiğini iddia etmiştir. Muhatap Kurum, İdare ve Gözlem Kurulunun, 27/4/2017 tarihli ve 2017/...sayılı kararı ile gerekçesi açıklandığı üzere kapasitenin üzerinde tutuklu ve hükümlü barındırılan Kurumda, mevzuat hükümleri çerçevesinde alınan tedbirler kapsamında, terlik ihtiyacının kantinden karşılanması kararı alındığı belirtmiştir. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar” başlıklı 35’inci maddesi şöyledir: “(1) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri veya bulunduramayacakları kişisel eşya, gıda, tıbbî malzeme ve diğer ihtiyaç maddeleri yönetmelikle düzenlenir.” Bu kapsamda çıkarılan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in “Giyim eşyaları” başlıklı 7’nci maddesine göre; “Hükümlülerin koğuş, oda ve eklentilerinde (Değişik ibare:RG-31/1/2023-32090) üç çift ayakkabı, bir çift terlik, bir adet kemer ve gerektiği kadar iç çamaşırı ve çorap ile aynı tür eşyadan 6 adedi geçmeyecek ve toplamda 30 parçayı aşmayacak şekilde; başörtüsü, fular, içlik, havlu, bornoz, palto, manto, mont, ceket, hırka, pantolon, etek, elbise, eşofman, gömlek, kazak, pijama, tişört, kravat, kaşkol, 25/11/1925 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisâsı Hakkında Kanuna aykırı olmayan bir adet şapka bulundurulmasına izin verilir. (...) Terör propagandası içeren veya kurum güvenliği açısından sakıncalı olan, suçu veya suçluyu övücü, suça teşvik, kamuoyunu rencide veya tahrik edici ya da müstehcen içerikli sembol, yazı ve benzeri işaretleri taşıyan giysiler kuruma kabul edilmez.” Öte yandan, 5275 sayılı Kanun’un “Hükümlüye dışarıdan gönderilen hediyeyi kabul etme hakkı” başlıklı 69’uncu maddesine göre; “(1) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü, iki ayda bir kez, ayrıca

dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkına sahiptir. (...).” Bu çerçevede, olayda başvurana dışarıdan gelen terliğin Kurum’un kararı doğrultusunda teslim edilmemiştir. Anayasa Mahkemesi (AYM)’ye göre; “Ceza infaz kurumlarının doluluk oranındaki artış ve personel yetersizliği sebebiyle aileler tarafından tutuklu ve hükümlülere verilmek üzere ceza infaz kurumuna teslim edilen kıyafetlerin denetiminde zafiyet yaşanması endişesinin yersiz olmadığı altı çizilmelidir. (...) Bu bağlamda ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması gayesiyle aileler tarafından tutuklu ve hükümlülere kıyafet teslimine yönelik olarak kısıtlayıcı düzenlemeler yapılması makul karşılanmalıdır.” (AYM, Emre Sönmez, B. No. 2019/890, 13/1/2022, para. 47.). Ayrıca, iddianın kötü muamele yasağı kapsamında olmadığı anlaşılmıştır (İlgili kararlar için Bkz. AYM, Emre Sönmez, B. No. 2019/890, 13/1/2022; AYM, Mehmet Erdoğan, B. No. 2019/18371, 16/11/2022).

13. Başvuran barındığı Kurumda “eşya düşüm ayı” uygulamasının bulunduğunu, eşya düşüm ayında ziyaretçilerine eşyalarını verebildiklerini diğer aylarda ise veremediklerini ve yeni eşyalar olsalar dahi çöpe atıldıklarını iddia etmiştir. Muhatap Kurum, Kuruma kabulü yapılan hükümlülerin mevzuatla belirlenen sınırlandırmalar dahilinde yanında bulundurabileceği eşyalar dışında bulunduramayacağı veya fazla olan eşyalarının; Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in 17’nci maddesi ile Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 26/3/2018 tarih ve 2018/... sayılı “tutuklu ve hükümlülerin üzerinde kayıt fazlası bulunan eşyaların emanet deposunda muhafaza edildiğine, ancak Kurumda kapasitenin üzerinde mahpus barındırılması ve deponun yeterli gelmemesi nedeniyle depoda bulunan ihtiyaç fazlası eşyalarının ilk gelen ziyaretçisine teslim edilmesine” ilişkin kararı gereğince, Kurum emanet eşya deposunda muhafaza edildiği, ziyaretine gelen yakınlarına teslim edildiği, başvuranın talebi veya rızası dışında hiçbir eşyanın çöpe atılmadığının tespit edildiği, yine Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 24/6/2014 tarih ve 2014/Muh. sayılı kararı ile gerekçesi açıklandığı üzere kapasitenin üzerinde tutuklu ve hükümlü barındırılan Kurumda, mevzuat hükümleri çerçevesinde alınan tedbirler kapsamında, eşya değişimi için Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım aylarının belirlendiği belirtilmiştir. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in 7’nci maddesine göre, “(...) Hükümlüler; ceza infaz kurumu dışından getirilmesine izin verilen giyim eşyalarından eskiyenlerini, yenileriyle değiştirebilir. (...)” Mezkur Yönetmelik’in 17’nci maddesine göre ise “(...) Hükümlünün naklen geldiği ceza infaz kurumunun koğuş veya odasında bulundurulması mümkün olmayan eşyaları kuruma kabul edilmez ve ailesine iade edilmek üzere tutanakla muhafaza altına alınır.(...)” hükmüne yer verilmiştir. Bu kapsamda, başvuranın iddiası somut örnek verilmesi, çöpe atılmaya ilişkin tarih ve zaman bilgisi paylaşılması veya tanık gösterilmesi gibi yollarla desteklenmediği anlaşıldığından açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmıştır.

14. Başvuran bazı aylarda ziyaretçileri tarafından getirilen eşyaların Kurum tarafından tutanak ile kayıt altına alınmadan kendilerine verildiğini, sayım esnasında ise kayıtlı olmayan bu eşyaların kendilerinden alındığını ve çöpe atıldığını iddia etmiştir. Muhatap Kurum tarafından ise Kuruma kabulü yapılan mahpusların mevzuatla belirlenen sınırlandırmalar dahilinde yanında bulundurabileceği eşyalar dışında bulunduramayacağı veya fazla olan eşyalarının kayıtlarının alınarak Kurum emanet eşya deposunda muhafaza edildiği, kayıt dışı herhangi bir malzemenin verilmesi veya iddia edildiği üzere kayıtsız verilen eşyanın çöpe atılması söz konusu olmadığı ve iddiaların gerçeği yansıtmadığı belirtilmiştir. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Dışarıdan gönderilen hediyeleri kabul etme hakkı” başlıklı 77’nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca; “Hediye kabulüne ilişkin aşağıdaki esaslar uygulanır: “(...) ç) Gönderilen eşya, güvenlik ve hijyen kontrolünden geçirilir. d) Kurumlarda bu amaçla “Hediye Kayıt Defteri” tutulur. Bu defterde; 1) Hediye olarak gönderilen eşyanın nitelikleri ve miktarı, 2) Hediyesinin kuruma gönderiliş, geliş ve hükümlüye teslim tarihleri, 3) Hediyyeyi gönderenin, alıcının veya getirenin kimlik bilgileri, posta veya kargo yoluyla gelmediyse getirenin imzası, 4) Hediyesinin hükümlü tarafından teslim alındığına ve teslim edildiğine dair hükümlü ve görevli memurun imzası, bulunur ve hediye işlemlerine ilişkin gerekli diğer kayıtlar tutulur.” Bu çerçevede, başvuranın iddiasının somut delille desteklenmediğinden açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmıştır.

15. Sonuç olarak, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki söz konusu iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 67’nci

maddesi kapsamında başvurunun kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

- A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĐUNA,
- B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
- C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

17/10/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi